

УДК 378.1:373.2

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2020-68-141-149>

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

© Харківська А. А., Молчанюк О.В.

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Інформація про авторів

Харківська Алла Анатоліївна: ORCID: 0000-0003-4782-1079; kharkivska_hgpa@ukr.net; доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради; провулок Руставелі, 7, м. Харків, 61001, Україна.

Молчанюк Ольга Василівна: ORCID: 0000-0002-4695-9917; ov888@ukr.net; доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри природничих дисциплін; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради; провулок Руставелі, 7, м. Харків, 61001, Україна.

Дослідження присвячено значенню педагогічної практики для майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти. Автором визначено, що практика забезпечує узагальнення та систематизацію теоретичних знань, здобутих у закладі вищої освіти, формуванню практичних умінь, необхідних для якісного виконання професійних обов'язків, розвиток педагогічного мислення, професійних здібностей, гармонійний розвиток особистості загалом, надає можливість реалізовувати виховні завдання. Установлено, що мета практики полягає в оволодінні сучасними технологіями, методами та прийомами обраної професії, формуванні відповідних умінь і навичок. Серед завдань педагогічної практики є такі: формування творчих здібностей, індивідуального педагогічного стилю, вивчення передового педагогічного досвіду, виховання цінностей та духовної культури особистості. З'ясовано, що для вирішення завдань, які постають перед здобувачами вищої освіти необхідно враховувати певні підходи (аксіологічний, системний, акмеологічний, діяльнісний, особистісний) освітнього процесу, так і виховного зокрема. Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що аксіологічний підхід передбачає врахування цінностей, як кожної людини, так і соціуму в цілому; системний підхід – розуміння всіх об'єктів освітнього процесу як єдиної системи; акмеологічний підхід – постійний розвиток, самовдосконалення особистості в її професійній діяльності; діяльнісний підхід – визнання діяльності першоосновою розвитку людини; особистісний підхід – урахування індивідуальності особистості. У статті досліджено роль цінностей, зокрема соціальних, а також важливість процесу виховання соціальних цінностей для майбутніх педагогів дошкільної освіти. Автором установлено, що ця категорія цінностей є значущою для майбутнього вихователя, оскільки педагогічна професія є соціальною і вимагає від нього сформованості стійких переконань і принципів, а також урахування особливостей кожного вихованця. Визначено, що саме педагогічна практика сприяє досягненню позитивних результатів у вихованні соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти, оскільки занурюючись у професію педагога, спілкуючись із дітьми, набуває розвитку аксіосфера особистості здобувача вищої освіти.

Ключові слова: педагогічна практика, соціальні цінності, майбутній педагог, дошкільна освіта, здобувач вищої освіти, освітній процес.

Харьковская А. А., Молчанюк О.В. «Значение педагогической практики для воспитания социальных ценностей у будущих педагогов дошкольного образования»

Исследование посвящено значению педагогической практики для будущих специалистов отрасли дошкольного образования. Автором определено, что практика обеспечивает обобщение и систематизацию теоретических знаний, полученных в учреждении высшего образования, формированию практических умений, необходимых для качественного выполнения профессиональных обязанностей, развитие педагогического мышления, профессиональных способностей, гармоничное развитие личности в целом, позволяет реализовывать воспитательные задачи. Установлено, что цель практики заключается в овладении современными технологиями, методами и приемами выбранной профессии, формировании соответствующих умений и навыков. Среди задач педагогической практики являются: формирование творческих способностей, индивидуального педагогического стиля, изучение передового педагогического опыта, воспитание ценностей и культуры личности. Выяснено, что для решения задач, стоящих перед соискателями

высшего образования необходимо учитывать определенные подходы (аксиологический, системный, акмеологический, деятельностный, личностный) образовательного процесса, так и воспитательного в частности. Анализ научно-педагогической литературы показал, что аксиологичний підхід передбачає урахування цінностей, як кожного человека, так и социума в целом; системный підхід – розуміння всіх об'єктів освітнього процесу як єдиної системи; акмеологичний підхід – постійне розвиток, самосовершенствование личности в ее профессиональной деятельности; деятельностный підхід – визнання діяльності первоосновой развития человека; личностный підхід – урахування індивідуальності личности. В статті досліджено роль цінностей, в частности соціальних, а також важливість процесу виховання соціальних цінностей для майбутніх педагогів дошкільного освіти. Автором встановлено, що дана категорія цінностей є значимою для майбутнього вихователя, оскільки педагогічна професія соціальною і вимагає від нього сформованості стійких переконань і принципів, а також урахування особливостей кожного вихованця. Визначено, що саме педагогічна практика сприяє досягненню позитивних результатів в вихованні соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільного освіти, оскільки поглиблюючись в професію педагога, спілкуючись з дітьми, отримує розвиток аксіосфери личности соискателя высшего образования.

Ключевые слова: педагогічна практика, соціальні цінності, майбутній педагог, дошкільне освітання, соискатель высшего образования, освітальний процес.

A. Kharkivska O. Molchaniuk "The importance of pedagogical internships for promoting social values among future teachers of preschool education"

The research is devoted to the importance of pedagogical internships for future specialists in the field of preschool education. The author determined that pedagogical internships provide generalization and systematization of theoretical knowledge acquired in higher education institutions, acquisition of practical skills necessary to perform professional duties well, development of pedagogical thinking, professional abilities, harmonious personality development in general, and offer an opportunity to carry out other educational tasks. The paper substantiates that the purpose of doing an internship is to master modern technologies, methods and techniques of the chosen profession, and to learn relevant skills and abilities. The objectives of pedagogical internships include developing creative abilities and an individual pedagogical style, studying advanced pedagogical experience, developing values and spiritual culture of every individual. It was found that to solve the problems faced by higher education seekers, it is necessary to take into account certain approaches (axiological, systemic, acmeological, activity-based, personal) of the educational process, and upbringing in particular. The analysis of the scientific and pedagogical literature showed that the axiological approach involves taking into account the values of each person and society as a whole; the systemic approach means perceiving all objects of the educational process as a single system; the acmeological approach is about constant development and self-improvement of the individual in their professional activity; the activity-based approach considers activity to be the basis of human development; the personal approach means taking into account the individuality of the human being. The article examines the role of values, including social ones, as well as the importance of the process of promoting social values among future preschool teachers. The author found that this category of values is important for the future educator, because the teaching profession is social and requires having stable beliefs and principles, as well as paying attention to the characteristics of every single child. Pedagogical internships are proved to contribute to the achievement of positive results in promoting social values among future teachers of preschool education, as the axiosphere of the personality of higher education students develops as they dive into the teaching profession and get to communicate with children.

Keywords: pedagogical internship, social values, future teacher, preschool education, higher education seeker, educational process.

Актуальність теми дослідження. Безпосередньо якісна підготовка майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти має відповідати сучасним освітнім вимогам, які стосуються як теоретичної, так і практичної готовності до обраної професії. Без практичної підготовки неможливо підготувати здобувачів

вищої освіти до різноманітних умов, які висуває педагогічна робота як особливий вид діяльності, і дати їм чітке й цілісне уявлення про професійні обов'язки. Практика забезпечує підкріплення теоретичних знань досвідом, що забезпечує досягнення успіху в педагогічній галузі.

Сучасні підходи до організації педагогічної практики вимагають нових ефективних шляхів у вирішенні освітніх завдань. Практика в закладі освіти безперечно є зв'язною ланкою між закладом вищої освіти та дитячим садком, школою. Головне її призначення – озброїти майбутнього педагога всіма методами, засобами, спрямованими на розвиток дитячої субкультури, формування необхідних здібностей, виховання високоморальної особистості з найкращими чеснотами.

Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» [10] метою практики є оволодіння здобувачами освіти сучасними формами, методами, технологіями організації у сфері їх майбутньої професії, ознайомленні з передовим педагогічним досвідом, формування в них, одержаних у закладі вищої педагогічної освіти знань, фахових умінь і навичок для прийняття рішень під час конкретної роботи в реальних умовах, виховання цінностей та духовної культури особистості, розвиток креативних здібностей, індивідуального педагогічного стилю.

У процесі професійної підготовки в закладі вищої освіти педагогічна практика розкриває потенціал для майбутнього вихователя, його здібності та задатки. Завдяки педагогічній практиці забезпечується поєднання теоретичних знань і практичної підготовки майбутніх педагогів галузі дошкільної освіти. Так, під час практики знання майбутніх вихователів підсилюються самоосвітою і самовихованням. Крім того, підвищується рівень професійної підготовленості, відбувається засвоєння педагогічних знань та практичних навичок. Відмітимо, що діяльність майбутніх фахівців у період практики є аналогічною до професійної діяльності вихователя, відповідає його змісту і структурі. Особливість педагогічної практики також полягає в тому, що вона дає можливість реально побути вихователем, провести роботу як із вихованцями, так і з батьками, установити контакти з педагогічним колективом та адміністрацією закладу освіти. З огляду на це, практика виступає одним із важливих і водночас складним засобом підготовки фахівців.

Завдяки практиці здобувачі освіти не тільки закріплюють здобуті знання, а й підвищують свій духовний та культурний рівень, примножують цінності. Особливо актуальною на сьогодні є проблема виховання моральних цінностей, оскільки в умовах гуманізації освіти

та врахування суб'єкт-суб'єктної взаємодії між педагогічним персоналом і студентством особливо важливим є підготовка фахівця із високими моральними якостями.

Педагогічна практика забезпечує також соціалізацію особистості. Спілкуючись як з дітьми, так і з колективом закладу дошкільної освіти, вони набувають нового досвіду, розширюють свій світогляд, вчаться взаємодіяти з різними категоріями людей. Разом із тим, педагогічна практика вчить самостійно приймати рішення, обирати власні життєві ідеали та орієнтири. Завдяки педагогічній практиці стає можливим досягнути весь спектр цінностей, розвинути власну аксіосферу, а також вибудувати власний напрям самовиховання і саморозвитку, де чільне місце належить саме цінностям.

Виховання цінностей передбачає якісні зміни в ставленні особистості майбутнього педагога до себе, до майбутньої професії, до дітей, їх батьків, майбутніх колег, членів адміністрації та може бути реалізовано в умовах закладу вищої освіти, в якому актуалізується ціннісний зміст освіти. Педагогічна практика є важливою складовою освітнього процесу, а тому є засобом виховання цінностей. Тому є необхідним детальне дослідження даної проблеми для майбутніх педагогів дошкільної освіти, оскільки саме вихователі закладають основи цінностей у дітей, тому повинні мати власну систему цінностей і переконань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практика є у фокусі уваги багатьох науковців. Значення та сутність процесу педагогічної практики детально висвітлено Т. Белан, І. Бондарук, О. Івашенко, Л. Кацовой, Л. Кідіною, Л. Кравець, О. Худолій, Г. Черкас та іншими.

Проблемі виховання цінностей в освітньому процесі загалом і виховного зокрема присвячені праці І. Беха, Н. Ганнусенко, К. Черної, О. Кондрицької, Ю. Корницької, М. Невмержицької, Г. Пономарьової та інших.

Питання виховання та практичної підготовки майбутніх вихователів розглянуті Л. Хільченко, О. Коржук О. Падалкою, М. Федоровою, С. Слюсарук-Літвін та іншими.

Однак, не вивченими є питання визначення змісту та впливу педагогічної практики саме на виховання соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти.

Мета статті – проаналізувати зміст та вплив педагогічної практики на виховання соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Виховання – цілеспрямований багаточинниковий процес формування особистості. Цінності стають виховним чинником, що визначають зміст, стратегію цілеспрямованої діяльності, що забезпечує регулювання соціальні взаємодії, внутрішньо спонукають людину до діяльності, конкретного вчинку та дії. У житті сучасного суспільства, ціннісні орієнтації фактично керують поведінкою людини.

На сьогодні головним завданням виховання в закладі вищої освіти постає вибір оптимальних умов, форм і методів роботи, що забезпечують професійне становлення майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, його самореалізацію, самовизначення, і, що є важливим, отримання задоволення від обраної професії. Разом із тим, не можемо не наголосити на значущості виховання. Освітній процес у закладі вищої освіти повинен включати моральне, розумове, фізичне виховання, що забезпечує гармонійний розвиток особистості. З огляду на це, підвищується роль викладача, який повинен бути наставником, а не механічно передавати знання. Викладач повинен розуміти субкультуру студента, враховувати індивідуальні особливості кожного.

Ефективність процесу виховання можливо лише за умови, коли викладач із студентом перебувають в тісному взаємозв'язку. Коли одночасно як вчить, так і навчається сам. Слід наголосити на значущості рефлексії. За умови постійного самоаналізу стає можливим вирішити внутрішні суперечки та вийти на новий, вищий рівень розвитку. Необхідно наголосити на тому, аби викладач навчив майбутнього вихователя рефлексувати, своєчасно виправляти помилки та коригувати власну діяльність.

Аналіз науково-педагогічної літератури щодо проблеми виховання соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти дозволив зробити висновок стосовно того, що процес виховання ґрунтується на певних підходах, серед яких виокремлено аксіологічний, системний, акмеологічний, діяльнісний, особистісний.

Термін «цінність» є основним в аксіології (теорії цінностей) і сприяє розвитку аксіологічної науки, полем дослідження якої є

цінності, їх значення, роль взаємозв'язок та місце у структурі особистості.

І. Сопівник наголошує, що під час упровадження аксіологічного підходу в процесі виховної роботи, необхідно враховувати: історичні потреби суспільства і часу, що визначають розвиток людського суспільства; цінності, що є визначальними для соціуму, конкретної особистості і потребують діагностики, проектування розвитку певного суспільства, де здійснюється процес виховання особистості; цінності природного і світу людей як найвищої категорії цінностей; психологічні механізми становлення особистості, що включає в себе усвідомлення, оцінювання, емоційне переживання, суспільно значимі дії і вчинки [14, с. 127].

С. Гаврилук акцентує увагу на важливих ознаках аксіологічного підходу в реалізації сучасної дитиноцентрованої стратегії освіти, серед яких визначено такі складники: моральна зобов'язаність за вчинки; розуміння власної педагогічної місії перед соціумом та майбутньої педагогічної діяльності як морально-етичної творчої цінності; розуміння важливості періоду дитинства та визнання його як найвищої педагогічної цінності; усвідомлення значення вихователя, родини, а також громадськості для виховання дошкільника; сформованість моральних установок, переконань та ціннісних установок у майбутніх вихователів; наявність професійного ідеалу особистості; розвинений творчий потенціал майбутніх педагогів дошкільної освіти [3].

Таким чином, аксіологічний підхід забезпечує визнання дитини та дошкільного періоду дитинства як педагогічної цінності. Завдяки аксіологічному підходу стає можливим вирішити головні освітні завдання.

Системний підхід дозволяє розробляти струнку систему процесу виховання соціальних цінностей у майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти, охарактеризувати всі його основні елементи. Даний підхід забезпечує єдність усіх компонентів та їх взаємодію.

С. Орґєєва, В. Хачатрян та Л. Черниш зазначають, що цінність системного підходу зумовлене розумінням його як єдиного принципу, що віддзеркалює результати дослідження; як універсальний метод пізнання; як технологію дослідження, що протидіє хаотичності, суб'єктивізму і забезпечує умови послідовних і стабільних наукових пошуків.

Також вченими визначено інші можливості системного підходу – евристичні, завдяки яким можна вивчати явища [11].

На думку О. Юрчук, системний підхід закладає підвалини осучаснення галузі вищої освіти, дає можливість забезпечити в цілісності процес становлення майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти завдяки викладачу, забезпечення особистої свободи у прийнятті рішень як у професійній діяльності, так і житті, усіх її складових, здійснення аналізу усіх структурних компонентів, а також розробку теоретичної моделі. Використання даного підходу в розв'язанні завдань із підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти, як наголошує вчений, передбачає аналіз усіх чинників як складових компонентів, що перебувають у взаємозв'язку, спрямованість діяльності суб'єкта на забезпечення оптимального функціонування педагогічних систем, до яких залучено об'єкти педагогічного впливу [18, с. 292].

До головних принципів, що визначають методологічну основу впровадження системного підходу, можна віднести структурність, ієрархічність, цілісність, інваріантність, стійкість, керованість, адаптивність, взаємозв'язок системи із середовищем, взаємозв'язок чинників особистості і зовнішнього світу на різних етапах підготовки.

Г. Сотська звертає увагу на те, що у педагогічній галузі акмеологічний підхід є основою професійного саморозвитку, а також самореалізацію особистості педагога. Учена зазначає, що впровадження акмеологічного підходу в освіті дає можливість створити технології, для яких характерна індивідуальна спрямованість. Разом із тим, використання освітніх технологій дає можливість здійснювати розвиток як особистості педагога, так і його професійних здібностей, що сприяє підсиленню його внутрішніх можливостей, і як результат – збільшення особистісного потенціалу і підвищення рівня професійної компетентності [15, с. 391].

Л. Служинська наголошує, що, враховуючи акмеологічний підхід, є доцільним переосмислення та пошук нових шляхів у побудові процесу освіти у вищій школі, спрямованої на розвиток пізнавальних процесів, що впливають на формування досвіду в різних сферах життя [12, с. 185–186].

Отже, акмеологічний підхід забезпечує досягнення на високому рівні теоретичних знань, практичних умінь, а також високого рівня духовного розвитку.

Не менш важливим виступає діяльнісний підхід. Цей підхід забезпечує реалізацію теоретичних знань у практичну діяльність, формуванні умінь, навичок, стійких переконань і системи власних цінностей. Розглянемо діяльнісний підхід у працях сучасних дослідників.

За визначенням Т. Молнар [9], діяльність виступає першоосновою, способом взаємозв'язку людини з оточуючим світом, а також впливає на становлення майбутнього педагога.

Діяльнісний підхід також розглянуто О. Шурина. Ученою виокремлено основні постулати системи особистісного-зорієнтованого виховання: здобувач вищої освіти є унікальною неповторною особистістю, а також несе в собі власний досвід; до головних завдань працівника галузі освіти належить визначення особистісного та соціального досвіду; усіх студентів, їх взаємозв'язок та ефективне застосування у житті та професійної діяльності; розвиток усіх без винятку майбутніх педагогів слід здійснювати, враховуючи індивідуальний досвід, який потрібно постійно набувати [17].

А. Барбіновою досліджено особистісний підхід у виховному процесі закладу між тим, хто навчає і тим, хто навчається. У роботі науковця звертається увага на те, що особистісний підхід забезпечує реалізацію виховання сімейних цінностей, сприяє особистісному зростанню здобувачів освіти в освітньому процесі професійної, а також продуктивного забезпечення гуманних відносин в освітньому середовищі закладу освіти [1, с. 31].

Таким чином, особистісний підхід забезпечує врахування особливостей та здібностей особистості, визначає індивідуальну траєкторію розвитку особистості, а також сприяє духовному зростанню та вихованню різних категорій цінностей.

Отже, аксологічний підхід передбачає врахування цінностей, як кожної людини, так і соціуму в цілому; системний підхід – розуміння усіх складових освітнього процесу у цілісну систему; акмеологічний підхід – постійний розвиток, самовдосконалення людини у власній професії; діяльнісний підхід – визнання діяльності першоосновою розвитку людини; особистісний підхід – врахування індивідуальності особистості.

Уважаємо за доцільне врахувати думку І. Беха, Н. Ганнусенко та К. Чорної [2, с. 73], якими визначено завдання щодо формування

гуманістичних цінностей здобувачів освіти в умовах сучасної етичної культури, що полягають у дослідженні гуманістичних цінностей в умовах прогресивного розвитку людства; опануванні предметом прикладної етики, ознайомленні з основними категоріями та проблемами, що стосуються гуманістичних цінностей; характеристиці традицій гуманізму в національній та світовій культурі, їх впливу на формування моральних установок, що регулюють поведінку молоді; опануванні досвідом, що виявляється у ставленні особистості до себе, до оточуючого світу, до людей навколо, до соціуму; встановленні національної ідентифікації, розуміння себе як складової спільноти українського народу; оволодінні технологією створення власної траєкторії досягнення життєвого успіху, побудові індивідуального особистісного образу; формуванні певних моральних регуляторів (совість, честь, обов'язок, власна гідність, спроможність робити вибір між позитивним і негативним, здатність оцінювати за допомогою гуманістичних критеріїв власні вчинки та поведінку); стимулюванні умінь, необхідних для життя в сучасному суспільстві, національної єдності, громадянського миру.

Однією з категорій цінностей є соціальні цінності. Цей вид цінностей ґрунтовно досліджено Ю. Корницькою [5, с. 14]. Учена зазначає, що цінності є ознакою того, що людина небайдужа людині то оточуючих, вона невіддільна зовнішнім впливам і здатна керувати різними видами активності, соціальними зокрема. Разом із тим, цінності трактує як певні зразки, норми, що визначають її вчинки, дії людини. Головна особливість соціальних цінностей полягає в тому, що вони віддзеркалюють погляд людини на світ, інших людей, прийнятне або неприйнятне. Крім того, соціальні цінності можуть бути ідеалами особистості, що визначають мету, принципи особистості.

Соціальні цінності можуть набувати особистісного змісту при їх глибинному розумінні сприйнятті як власних, а також надавати оцінку соціальним явищам та визначати їх значущість за певних історичних умов.

Р. Костенко, вивчаючи процес формування соціальних цінностей у процесі соціальної підготовки, зазначає, що важливо вчасно діагностувати та враховувати соціальні особистості майбутнього педагога, тому що дії педагогічного кадру має чітко виражений соціальний характер і покликана навчати й виховувати молодих членів суспільства

(соціуму). Дослідник звертає увагу на те, що завдяки соціальним цінностям стає можливим визначити сенс життя майбутнього педагога та дізнатися, що для нього є важливим, значущим, цінним, у контексті суспільних відносин. Особливого значення вчений приділяє розумінню сутності педагогами вищезазначеного поняття, а також формування умінь щодо виховання соціальних цінностей у дітей [6, с. 30].

З огляду на вищезазначене, виховання соціальних цінностей є значущим для майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти. Для досягнення позитивного результату вихованості цінностей у здобувачів вищої освіти слід створити спеціально організоване середовище, де суттєву роль відіграє педагогічна практика.

Отже, педагогічна практика забезпечує закріплення теоретичних знань, сприяє професійному зростанню, всебічному розвитку особистості, а також розкриває духовний потенціал молодої людини, а тому нерозривна із процесом виховання у закладі вищої освіти.

На думку Л. Кравець, педагогічна практика виступає однією із форм професійної підготовки в закладі вищої освіти. Учена звертає увагу на те, що педагогічна практика спирається на теоретичні основи і забезпечує засвоєння знань, закономірностей, принципів практичним шляхом. Разом із тим, дослідниця звертає увагу на те, що підсумком практики є узагальнення знань, отриманих під час навчання, сформованість фахових умінь, а також побудова власної траєкторії розвитку як під час вирішення професійних завдань так і життєвих проблем, здатність до саморозвитку та самоаналізу [7, с. 81].

Г. Черкас наголошує на особливості практичної діяльності, яка спрямована не тільки на здобуття умінь та навичок професійної діяльності, а також дає можливість майбутнім педагогам реалізуватися, розкрити приховані здібності та задатки, стимулює на пошук нових, креативних рішень при вирішенні різних педагогічних ситуацій та отримати задоволення від педагогічної діяльності [16, с. 155].

Л. Кідіна стверджує, що педагогічна практика відіграє важливу роль у фаховій підготовці майбутніх педагогів дошкільної освіти. Педагогічна практика забезпечує тісний взаємозв'язок між закладом вищої освіти і закладом дошкільної освіти. Така взаємодія сприяє становленню особистості майбутнього педагога закладу дошкільної, а також його професійному становленню.

Слушною є думка вченої стосовно того, при реалізації процесу виховання необхідно брати до уваги вимоги держави, а також завдання, що висуваються перед фахівцями в рамках сучасних реформ усіх галузей освіти. На думку вченої, успішна фахова підготовка буде у тому випадку, якщо здобувачі вищої освіти будуть залучені до різноманітних видів діяльності, а також постійно відбуватиметься творча взаємодія із дітьми у різних видах діяльності. Також важливою умовою вирішення освітніх завдань виступає дотримання суб'єкт-суб'єктної взаємодії, а також особистісно-зорієнтованого спілкування [4].

Завдяки педагогічній практиці відбувається становлення особисті педагога, його педагогічне зростання. Під час проходження практики забезпечується професійне зростання здобувачів вищої освіти, в результаті чого, після закінчення навчання вони вже є справжніми педагогами, які готові вже самостійно навчати та виховати дітей, а також працювати на розвиток України. Педагогічна практика забезпечує гармонійний розвиток особистості, виховання найкращих якостей та формуванню стійких переконань.

Особливу роль педагогічної практики надає С. Слюсарук-Літвін [13]. На думку дослідниці, практика є суттєвим засобом професійної підготовки майбутніх вихователів, оскільки забезпечує реалізацію сформованих знань у процесі теоретичної підготовки у практичній діяльності, сприяє формуванню мотивації до діяльності, самовдосконалення та саморозвитку, виступає індикатором наявності педагогічних здібностей та бажання працювати з дошкільниками.

Учена звертає увагу на те, що система сучасної фахової підготовки включає низку компонентів, які взаємодіють і утворюють єдину систему: загальноприйняті та сучасні форми, різноманітні методики в освітньому процесі, впровадження інтегративних міждисциплінарних зв'язків у формуванні знань, необхідних для професійної діяльності; власне практика як основна платформа, з одного боку, для перетворення теоретичних знань на професійні вміння та навички, формування мотивації до діяльності, саморозвитку та рефлексії, а з іншого – вагомий засіб отримання нових теоретичних знань та підстав для самовдосконалення [13].

Отже, у період педагогічної практики відбувається самовизначення особистості фахівця галузі дошкільної освіти в процесі

здійснення виховної, освітньої, комунікативної діяльності, передбачені програмою практики. Педагогічна практика спрямовує майбутнього вихователя на постійне здійснення рефлексії, самовдосконалення та самовиховання. Так, педагогічна практика дає можливість здобувачеві вищої освіти перебувати в постійному розвитку, як когнітивному, так і духовно-ціннісному.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, педагогічна практика є важливою складовою процесу як освіти, так і виховання, вона забезпечує становлення та розвиток професійних умінь і навичок, а також сприяє вихованню цінностей. Педагогічна практика дає можливість краще пізнати професію педагога, узагальнити теоретичний матеріал, переконатись у правильності вибору. Під час проходження педагогічної практики здійснюється процес виховання. Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що виховання ґрунтується на певних підходах. Нами виокремлено та розглянуто аксіологічний, системний, акмеологічний, діяльнісний, особистісний підходи. Одним із напрямків виховання є виховання цінностей, що забезпечує зміцнення системи власних цінностей, стійких особистісних переконань. Особливо значущим для майбутнього педагога дошкільної освіти є виховання соціальних цінностей, оскільки, засвоюючи їх, він підвищує рівень загальної культури, формує здатність до виховання соціальних цінностей у дітей дошкільного віку.

Завдяки педагогічній практиці стає можливим вирішення низки освітніх завдань, оскільки у процесі спілкування з дітьми майбутні педагоги дошкільної освіти набувають професійних умінь та навичок, а також відбувається духовне становлення особистості, розвиток системи цінностей. Для виховання соціальних цінностей велике значення має педагогічна практика, яка сприяє формуванню професійного мислення, фахових умінь, а також набуває розвитку аксіологічна сфера особистості, високий рівень якої є необхідним для особистості, що обрала професію вихователя закладу дошкільної освіти.

У контексті подальшого розв'язання проблеми визначення змісту та впливу педагогічної практики на виховання соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти актуальними є питання розробки та запровадження в освітній процес моделі системи виховання соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Барбінова А. В. Гуманістична спрямованість виховного процесу формування сімейних цінностей у професійно-технічному навчальному закладі / А. В. Барбінова // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. праць. – 2016. – № 6 (9). – С. 210–212.
2. Бех І. Концепція виховання гуманістичних цінностей учнів загальноосвітньої школи / І. Бех, Н. Ганнусенко, К. Чорна // Українське релігієзнавство. – 2005. – № 4 (36). – С. 265–281.
3. Гаврилук С. М. Аксиологічний підхід до розвитку педагогічної творчості у професійній підготовці майбутніх вихователів / С. М. Гаврилук // Витоки педагогічної майстерності. Педагогічні науки. – 2015. – № 15. – С. 81–88.
4. Кідіна Л. М. Психолого-педагогічний супровід педагогічної практики майбутніх вихователів ДНЗ / Л. М. Кідіна // Вісник післядипломної освіти. – 2010. – Вип. 1 (2). – С. 183–189.
5. Корницька Ю. А. Виховання соціальних цінностей у студентів вищих технічних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Юлія Анатоліївна Корницька ; Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ, 2011. – 19 с.
6. Костенко Р. В. Формування соціальних цінностей майбутніх учителів історії у процесі професійної підготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Ростислав Валерійович Костенко ; Південноукраїн. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2007. – 293 с.
7. Кравець Л. Педагогічна практика як чинник професійного становлення майбутнього вчителя / Л. Кравець // Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 55. – С. 80–86.
8. Куліш Р. В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійної діяльності / Р. В. Куліш // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер. : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 1.45. – С. 73–77.
9. Молнар Т. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу в початковій школі / Т. Молнар // Молодь і ринок. – 2016. – № 1. – С. 76–79.
10. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки від 30.04.1993 р. № 93 (із змінами № 351 від 20.12.1994 р.). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>. – Дата звернення 03.09.2020 р.
11. Орґєєва С. В. Системний підхід до структури професійної підготовки майбутніх авіафахівців / С. В. Орґєєва, В. В. Хачатрян, Л. П. Черниш // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Педагогіка. Психологія. – 2015. – № 6. – С. 134–139.
12. Служинська Л. Б. Акмеологічний підхід у процесі формування готовності у майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації / Л. Б. Служинська // Збірник наукових праць Хмельницького інституту

- соціальних технологій Університету «Україна». – 2012. – № 5. – С. 183–187.
13. Слюсарук-Літвін С. С. Педагогічна практика як засіб професійної підготовки майбутніх педагогів-дошкільників в освітньому середовищі педагогічного коледжу / С. С. Слюсарук-Літвін // Інноваційна педагогіка. – 2019. – № 19. – С. 79–82.
 14. Сопівник І. В. Ціннісний (аксіологічний) підхід у вихованні особистості / І. В. Сопівник // Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. – 2016. – № 239. – С. 225–229.
 15. Сотська Г. І. Акмеологічний підхід у педагогічній освіті України / Г. І. Сотська // Edukacja dla przyszłości w świetle wyzwań XXI wieku. – 2017. – Т. 1. – С. 387–397.
 16. Черкас Г. В. Педагогічна практика у системі підготовки вчителів / Г. В. Черкас // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 8. – С. 155–158.
 17. Шурич О. Педагогічні аспекти реалізації особистісно орієнтованого підходу при підготовці майбутніх учителів технологій / О. Шурич // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2017. – № 2. – С. 109–115.
 18. Юрчук О. І. Основні підходи до процесу підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в закладах дошкільної освіти / О. І. Юрчук // Інноватика у вихованні. – 2019. – № 10. – С. 289–298.
- ### References
1. Barbinova, AV 2016, 'Humanistyczna spriamovanist vykhovnoho protsesu formuvannia simeinykh tsinnostei u profesiino-tekhnichnomu navchalnomu zakladi' [Humanistic orientation of the educational process of formation of family values in a vocational school], *Aktualni problemy suchasnoi nauky ta naukovykh doslidzhen*, no. 6 (9), pp. 210-212.
 2. Bekh, I, Hannusenko, N & Chorna, K 2005, 'Kontseptsiia vykhovannia humanistychnykh tsinnostei uchniv zahalno-osvitnoi shkoly' [The concept of educating humanistic values of secondary school students], *Ukrainske relihiieznavstvo*, no. 4 (36), pp. 265-281.
 3. Havryliuk, SM 2015, 'Aksiolohichniy pidkhd do rozvytku pedahohichnoi tvorchosti u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh vykhovateliv' [Axiological approach to the pedagogical activity development in future preschool aged children tutors professional training], *Vytoky pedahohichnoi maisternosti: Pedahohichni nauky*, no. 15, pp. 81-88.
 4. Kidina, LM 2010, 'Psykhologo-pedahohichniy suprovod pedahohichnoi praktyky maibutnykh vykhovateliv DNZ' [Psychological and pedagogical support of pedagogical practice of future educators of secondary schools], *Visnyk pisladyplomnoi osvity*, iss. 1 (2), pp. 183-189.
 5. Kornytska, YuA 2011, 'Vykhovannia sotsialnykh tsinnostei u studentiv vyshchykh

tekhnichnykh navchalnykh zakladiv' [Education of social values for the students of higher technical educational establishments], *Kand.ped.n. abstract*, Instytut problem vykhovannia Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy, Kyiv.

6. Kostenko, RV 2007, 'Formuvannia sotsialnykh tsinnosti maibutnykh uchyteliv istorii u protsesi profesiinoi pidhotovky' [Formation of social values of future history teachers in the process of professional training], *Doc.ped.n. thesis*, Pivdenoukrainskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho, Odesa.

7. Kravets, L 2012, 'Pedahohichna praktyka yak chynnyk profesiinoho stanovlennia maibutnoho vchytelia' [Pedagogical practice as a factor in the professional development of future teachers], *Pedahohichni nauky*, iss. 55, pp. 80-86.

8. Kulish, RV 2014, 'Pidhotovka maibutnykh fakhivtsiv doskilnoi osvity do profesiinoi diialnosti' [Training of future specialists preschool education to professional activities], *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho*, iss 1.45, pp. 73-76.

9. Molnar, TI 2016, 'Diialnisnyi pidkhid do orhanizatsii navchalnoho protsesu v pochatkovii shkoli' [An activity approach of the educational process in the elementary school], *Molod i rynek*, no. 1, pp. 76-79.

10. Ministerstva osvity Ukrainy 1993, *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro provedennia praktyky studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv Ukrainy vid 30.04.1993 roku no. 93 (iz zminamy no. 351 vid 20.12.1994 roku)* [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine About the consolidation of the Regulation on the practice of students of the most important pledges of Ukraine], viewed 3 September 2020, <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>>.

11. Orhieieva, SV, Khachatryan, VV & Chernysh, LP 2015, 'Systemnyi pidkhid do struktury profesiinoi pidhotovky maibutnykh aviafakhivtsiv' [A systematic approach to the structure of professional training of future aviation specialists], *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu*, Seria Pedahohika. Psykholohiia, no. 6, pp. 134-139.

12. Sluzhynska, LB 2012, 'Akmeolohichni pidkhid u protsesi formuvannia hotovnosti u

maibutnykh menezheriv-ekonomistiv do profesiinoi samorealizatsii' [Acmeological approach in the process of forming the readiness of future managers-economists for professional self-realization], *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu Ukraina*, no. 5, pp. 183-187.

13. Sliusaruk-Litvin, SS 2019, 'Pedahohichna praktyka yak zasib profesiinoi pidhotovky maibutnykh pedahohiv-doshkilnykiv v osvitnomu seredovyschi pedahohichnoho koledzhu' [Pedagogical practice as a means of vocational training for future kindergarten teachers in the educational environment of a pedagogical college], *Innovatsiina pedahohika*, no. 19, pp. 79-82.

14. Sopivnyk, IV 2016, 'Tsinnisnyi (aksiolohichni) pidkhid u vykhovanni osobystosti' [Value (axiological) approach in the education of personality], *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*, Seria Pedahohika, psykholohiia, filozofia, no. 239, pp. 225-229.

15. Sotska, HI 2017, 'Akmeolohichni pidkhid u pedahohichnii osviti Ukrainy' [Acmeological approach to teacher education in Ukraine], *Edukacija dla przyszlosci w swietle wyzwań XXI wieku*, vol. 1, pp. 387-397.

16. Cherkas, HV 2008, 'Pedahohichna praktyka u systemi pidhotovky vchyteliv' [Pedagogical practice in the system of teacher training], *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, no. 8, pp. 155-158.

17. Shurn, OI 2017, 'Pedahohichni aspekty realizatsii osobystisno oriantovanoho pidkhodu pry pidhotovtsi maibutnykh uchyteliv tekhnolohii' [Pedagogical aspects implementation personally oriented approach while preparing teachers future technologies], *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*, no. 2, pp. 109-115.

18. Iurchuk, OI 2019, 'Osnovni pidkhody do protsesu pidhotovky maibutnykh vykhovateliv do zdiisnennia rukhovooho rezhymu v zakladakh doskilnoi osvity' [Basic approaches to the process of preparing of future preschool teachers to the implementation of motor mode in preschool institutions], *Innovatyka u vykhovanni*, no. 10, pp. 289-298.

Стаття надійшла до редакції 01.08.2020 р.